

SOLDGOGGEN har fanget en flue til frokost!

TORVMOSEØYENSTIKKER, karakterart for fisketomme myrtjern

NATURRESERVAT

SPISSNUTEFROSK, en sjelden, sørlig art i vår fauna

TORVMOSE, nøkkelen til "historisk arkiv"

ADALSTJERN

SJELDENT LANDSKAP

Adalstjern oppsto da en grunn bukt ble avsnørt fra fjorden mot slutten av siste istid, demmet opp av morene og fjell. Funn av leire og saltvannsarter i dyp-lagene forteller om dette. Myrlandskapet er det eneste på Raet som er intakt. Med den gamle bøkeskogen i nord, spenner reservatet over et unikt mangfold.

TORVMOSE – MYRSPESIALISTEN

På fuktige steder skaper torvmosene sitt eget livsmiljø; myr og sumpskog. Nøkkelen ligger i den unike evnen til å suge opp og holde på vann. I oksygenfattig, surt myrvann trives sopp og bakterier dårlig. Døde moser og andre planter blir derfor bare delvis nedbrutt, og hoper seg opp som brunsvart, vannfylt torv. Mye av regnvannet holdes tilbake og siger langsomt gjennom myra, ofte mindre enn en meter om dagen. På toppen "flyter" et mykt, levende teppe som stadig vokser i høyden.

VERNEBESTEMMELSER

Adalstjern med omgivelser, i alt ca. 370 mål, ble fredet som naturreservat 30. juni 2006. Formålet med fredningen er å bevare et myrlandskap og en bøkeskog på Vestfoldraet som fortsatt har mye av sitt opprinnelige preg.

For området gjelder blant annet disse bestemmelsene: Vegetasjon og dyreliv, herunder døde trær og busker, reirplasser og hiområder, er fredet mot skade, ødeleggelse og innsamling. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet. Jakt, fangst, bruk av skytevåpen og slipp av hund er forbudt. Sanking av bær og matsopp, og jakt på hjortevilt, er likevel tillatt. Motorferdsel, sykling og bruk av hest er ikke tillatt utenom vei. Idrettsarrangementer, oppsetting av telt, forsøpling og bålbrenning er forbudt.

"KARBON-FELLE"

Nedover i torvlagene hersker konstante, stabile forhold, upåvirket av det omskiftelige miljøet på overflaten. Klimagassen CO₂, som myrplantene tar opp fra luften, bindes og lagres i dødt plantemateriale for lang, lang tid.

HISTORISK SKATTKAMMER

Torvlagene i myra er som kapitler i en historiebok. Ikke minst forteller pollen-korn fra trær, urter og kulturplanter om tidligere tider, alt etter hvilken dybde og mengde de finnes i. Ved Adalstjern er det tatt prøver ned til over tre meters dyp, en reise tilbake til da myra oppsto for 9500 år siden. Den første korndyrking spores som hvetepollen under 1 meter torv (150 e. Kr.), tidligste funn av bøkepollen i noe yngre lag (650 e. Kr.). Dette er den eldste datering av bøk i Norge. Forskerne mener at treslaget ikke innvandret naturlig til Borre, men ble brakt hit av mennesker.

UTTAK AV TORV

I nyere tid, særlig første halvdel av 1900-tallet, er det stukket torv i kanten av myra. Torven ble tørket og brukt til strø i fjøs og stall. Torvgraver preger sumpskogen flere steder, særlig sør for tjernet. Da Adal torvstrølag ble oppløst i 1967, kjøpte staten mesteparten av myra til fredningsformål.

KJØTTETENDE PLANTER

På den åpne myra vokser soldogg, en liten plante med særpreget utseende og levevis. Bladene har tallrike røde kjertelhår med en dråpe vannklart, seigt slim i enden. Dråpene glitrer i solen, og lokker til seg små insekter som fanges i klisteret. Byttets bløtere deler suges opp av planten. Soldoggen kan leve uten slikt "kosttilskudd", men dette gir planten livskraft i et næringsfattig myrmiljø.

SPISSNUTEFROSK

Den sjeldne, mindre fetteren til vår vanlige frosk holder til i området. I april-mai gyter hunnen i høljer i ytterkanten av tjernet. Hannen har i vårdrakten en vakker lyseblå tone. De to

froskeartene har ikke bare forskjellig størrelse og utseende, men skilles også på utbredelse og levevis. Her til lands er spissnutfrosken særlig knyttet til traktene ved Oslofjorden. Adalstjern er en av rundt 20 kjente lokaliteter i Vestfold.

ET MANGFOLD PÅ VINGER

Øyenstikkerens jakt på et passende insektmåltid er en oppvisning i fart og flyveferdighet. Innslaget av disse store, fargerike insektene er interessant, med den sjeldne torvmoseøyenstikkeren som ett eksempel. Mindre kjente urinnvånere ved tjernet er dansefluer og styltefluer. Særlig overrasket det insektforskerne å finne flere styltefluearter som var nye for Norge.

SÅRBAR NATUR

Tjernet, myra og sumpskogen er sårbar for endringer i grunnvannspeilet, forurensing, gjengroing og tråkk. Dette kan forebygges ved en hensynsfull utbygging i nærområdene, og tiltak som motvirker slitasje på myrmarka og skogen omkring.

I Vestfold er rundt 150 områder og objekter (geologiske forekomster og trær) fredet etter naturvernloven, ca. 2 prosent av landarealet. Formålet er å ta vare på et utvalg sjeldne, sårbare, urørte og typiske landskap, naturmiljøer, plante- og dyrearter. Med Adalstjern naturreservat er 14 myrlandskap og 9 bøkeskoger fredet.

Kartgrunnlag: GEOVEKST, ortofoto juni 2007. Foto: Dag Dolmen (4), Birgit Brose (1,2,3,5)

Side om side med den moderne tid hviler et gammelt myrlandskap og en sjelden flott bøkeskog. Det åpne vannspeilet lukker seg litt etter litt når ny torv vokser inn fra kantene.